

บทที่ 7

บทสรุป และ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การประเมินบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชนในช่วงรัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูร มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบและเข้าใจถึงลักษณะของบทบาท รูปแบบและลักษณะเนื้อหา ของสื่อมวลชน ในการจะแสดงออกซึ่งบทบาททางการเมือง

ในการศึกษาดังกล่าวนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Reaserch) เพื่ออธิบายหาคุณลักษณะในบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชน ในช่วงรัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูร ด้วยการใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เป็นแนวทางนำไปสู่การ ศึกษาหาคำตอบ ตามปัญหาที่ได้นำวิจัยไว้ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับหน้าที่และบทบาททาง สังคมสื่อมวลชน แนวคิดเกี่ยวกับข่าวและแนวคิดเรื่องการสร้างข่าวของสื่อมวลชน

แหล่งข้อมูลที่ใช้เป็นหลักฐานประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่ ปรากฏบทบาททางการเมืองในเนื้อหาช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม 2535 ตามเนื้อหา ที่ปรากฏจาก หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และ หนังสือพิมพ์มติชนรายวันรวมทั้งศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Infor-mance) ด้วยการสัมภาษณ์ นายธงชัย ณ.นคร หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ จากผลของการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัย สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ คือ

1. บทบาท รูปแบบ และ ลักษณะเนื้อหา ของ สื่อมวลชน ในการแสดงออก ซึ่งบทบาท
ทางการเมือง

ในช่วงรัฐบาล พล.อ.สุจินดา คราประยูรนั้น องค์ลักษณะของบทบาท รูปแบบและ ลักษณะเนื้อหาของสื่อมวลชนในการแสดงออกซึ่งบทบาททางการเมือง สามารถสรุปผลได้เป็น

4 บทบาทคือ

1. บทบาทของการให้ข่าวที่เกิดขึ้นกับประชาชน ด้วยการใช้วิธี การขยายแง่มุม ประเด็นของข่าว หรือ การซ่อนความหมายในการรายงานข่าว

ในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในช่วงรัฐบาลพล.อ. สุจินดา คราประยูร นั้น สื่อมวลชน ได้กระทำบทบาท ซึ่งพบรูปแบบต่าง ๆ คือ

1.1. การตั้งคำถามกับผู้ให้ข่าวหรือแหล่งข่าว เพื่อให้ได้ความคืบหน้าของข่าว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ในการตั้งคำถามของสื่อมวลชน เพื่อชักใช้ไล่เรียงรายละเอียดต่าง ๆ ต่อการ สร้างให้เกิดความกระจ่างและนำข่าวที่ได้มานั้นนำมาสื่อให้กับประชาชนได้รับทราบ ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนได้ถือปฏิบัติกันเป็นภาวะปกติ แต่ในบางครั้งการติดตามความคืบหน้า เพื่อให้ได้มาถึงข้อมูลหรือเป็นข่าวสารในการทำงานตามภาวะปกตินั้นไม่สามารถที่จะกระทำได้ตามภาวะการณที่เกิดขึ้นเช่น ยังเป็นประเด็นของข่าว ที่อยู่ในลักษณะเป็นประเด็นข่าวที่ซ้ำ ๆ ไม่มีความคืบหน้าของข่าวสาร ไม่มีความแปลกใหม่ หรือ ที่เกิดขึ้น ในกรณีให้ผู้สัมภาษณ์หรือ แหล่งข่าวปิดบังข้อมูลข่าวสาร ไม่ยอมให้รายละเอียดในข่าวด้วยวิธีการชักถามในลักษณะปกติได้ ความจำเป็นที่จะต้องใช้กลวิธีต่าง ๆ สอดถูกนำมาใช้ ประกอบด้วย

1.1.1. การตั้งคำถามเชิงอ้อม

การตั้งคำถามเชิงอ้อม คือ สื่อมวลชนโดยนักข่าวได้ตั้งคำถามให้เกิด ในรูปแบบของการหนุนส่งเสริม ให้มีลักษณะของความแตกแยกทางความคิดเห็นซึ่งกันและกันขึ้น โดยหวังว่า เมื่อเกิดมีความแตกแยกในทางความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายแล้ว จะกลายเป็นประเด็น ข่าวใหม่ ที่สื่อมวลชน ได้แสดงบทบาทนำมาเสนอเหตุการณ์ทางการเมืองแก่สังคมขึ้น

1.1.2. การตั้งคำถามเชิงกระตุ้นการโต้แย้งแสดงผล

การตั้งคำถาม เชิงกระตุ้นให้เกิดการโต้แย้งแสดงผลนั้น เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สื่อมวลชน ได้นำมาปฏิบัติในช่วงเวลานี้ ของการแสดงบทบาทการให้ข่าวที่เกิดขึ้นกับประชาชน ได้รับความเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเมือง จากการตั้งคำถามเชิงกระตุ้นให้เกิดการโต้แย้งแล้ว มีการแสดงผลมากกว่าอ้างอิง

1.2. การคาดการณ์ล่วงหน้าต่อการมองปัญหาหรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่ยังไม่เกิดขึ้น

ในการคาดการณ์ล่วงหน้าต่อการมองปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งได้กระทำโดยการตั้งคำถาม ถามปัญหาหรือเหตุการณ์ที่คาดว่า จะเกิดขึ้นล่วงหน้ากับผู้ที่ เป็นแหล่งข่าว หรือผู้ที่ให้ข่าว โดยตอบคำถามนั้นให้กับผู้ทำการสื่อมวลชนตามที่ผู้ทำการสื่อสารมวลชนได้มีการคาดการณ์ตั้งไว้ล่วงหน้าก่อน นอกจากนี้ยังได้รวมถึงการที่สื่อมวลชนได้ทั้งนำเสนอเนื้อหารายงานข่าวนั้นขึ้นมาเองโดยเหตุการณ์นั้น ๆ ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงในช่วงนั้น จึงเป็นการคาดการณ์ของสื่อมวลชนเองแล้วรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ที่คาดการณ์ล่วงหน้าไปให้ประชาชนได้รับความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ที่กำลังอยู่ในความสนใจของประชาชน

1.3. การเติมแต่งสีสันลงในเนื้อหาข่าว

ในการเติมแต่งสีสันลงในเนื้อหาข่าวเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง ที่สื่อมวลชนนำมาใช้ในการสร้างข่าวหรือขยายมุมประเด็นข่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การตอกย้ำถึงความเชื่อ ที่ฝังอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยแล้วนำเอาเหตุการณ์นั้น ๆ มาสร้าง ความเกี่ยวพันโยงให้เห็นภาพขึ้นว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นนั้น จะเกิดขึ้นและมีความเป็นไปได้ตาม ลัทธิ ความเชื่อ ค่านิยม อันเป็นการอำพรางให้เห็นทั้งในแง่พฤติกรรมที่พึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติกันในสังคม ซึ่งจากการแต่งเติมสีสันนี้เอง ได้มีส่วนในการที่จะเร้าหรือสร้างความสนใจของคนในสังคม ให้รับรู้ถึงเหตุการณ์ที่สื่อมวลชน ต้องการจะเน้นย้ำสร้างความสนใจให้มีการรับรู้กันขึ้นต่อเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหา

1.4. การพาดหัวข่าวที่หือหาวา

ในการพาดหัวข่าวให้มีความหือหาวานี้เป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง ในการสร้าง ความหมายของหัวข่าวเพื่อให้ผู้รับสารติดตามข่าวสารที่สื่อมวลชนได้นำเสนอไว้ อันจะเป็น ผลต่อผู้รับสารจะรู้ว่าข่าวนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ทำให้สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่ ต้องการอ่านในเนื้อหารายละเอียดได้ง่าย ทั้งนี้เนื่องจากหัวข่าวทำหน้าที่สรุปข่าว ส่วนในด้าน ของตัวสื่อมวลชน ซึ่งเป็นตัวสถาบันนั้น เป็นการประกอบกิจการของธุรกิจ ผลของการประกอบการ ในธุรกิจซึ่งมีเป้าหมายหลักก็คือ ในเรื่องของผลกำไร อันได้มาจากการมีปริมาณของการขาย ที่สูงขึ้น สามารถแข่งขันในตลาดได้ ดังนั้น ในส่วนของวัตถุประสงค์ของตัวสื่อมวลชนคือ เทคนิค ที่จะช่วยในการเพิ่มยอดขายด้วยการพาดหัวข่าวที่ช่วยดึงดูดใจ ด้วยการใช้คำที่หือหาวา สะดุดตา เร้าใจและอื่น ๆ เพื่อยั่วให้ผู้รับสารเกิดการซื้อ นอกจากนี้ การพาดหัวข่าวยังเป็นตัวบรรพชน ที่แสดงถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมีสภาพการณ์เป็นอย่างไร สื่อมวลชน ได้ทำตัวเป็นกลาง หรือเข้าข้าง กับ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือไม่

2. บทบาทของการต่อต้านผู้นำประเด็นต่าง ๆ

จากการศึกษาพบว่า สื่อมวลชนได้มีบทบาททางการเมืองในลักษณะการใช้ข้อคิดเห็น ของตนต่อต้านผู้นำ เพื่อให้ผู้รับสาร เกิดความเชื่อถือและคล้อยตามความคิดที่เสนอไว้ในสื่อมวลชน ในลักษณะจากการใช้รูปแบบ ที่ให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นรูปแบบแรก ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งเป็นการให้ ข้อแก้ไข โดยลักษณะ และ เนื้อหาของบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชน ที่ได้กระทำในแต่ละ รูปแบบนั้น ปรากฏเป็นลักษณะและเนื้อหาในบทบาทดังกล่าวข้างต้น มีคือ

1. ลักษณะในรูปแบบ การให้ข้อเสนอแนะ

ในลักษณะของรูปแบบจาก การให้ข้อเสนอแนะของสื่อมวลชนตามบทบาทนี้ สื่อมวลชนโดยเฉพาะผู้เขียนคอลัมน์ ได้แสดงผ่านข้อเขียนของตน ในการนำเสนอเนื้อหาเหล่านั้น โดยมี การสอดแทรกการให้ความคิดความอ่านของตนต่อการมองปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นในขณะนั้น

หรือในอนาคต ลงไปในเนื้อหาของข้อเขียน พร้อมทั้งพยายามที่จะโน้มน้าวให้เกิดความเชื่อถือ และให้เห็นคล้อยตาม ตามข้อเขียนเหล่านั้น ซึ่งมีทิศทางข้อเนื้อหาที่สื่อมวลชนได้ให้ข้อเสนอแนะ ในช่วงรัฐบาล พล.อ. สุจินดา คราประยูร ซึ่งได้แก่

- ก. ในทิศทางลักษณะเชิงการสร้างข้อเรีกร้อง
- ข. ในทิศทางเชิงลักษณะการชี้้นำต่อการตัดสินใจ

2. ลักษณะในรูปแบบ การให้ข้อแก้ไข

ในลักษณะของรูปแบบจาก การให้ข้อแก้ไขของสื่อมวลชนตามบทบาทนี้ โดยเฉพาะ ผู้เขียนคอลัมน์ ที่ได้แสดงเนื้อหาจากข้อเขียนของตน ในการนำเสนอเนื้อหาโดยมีการสอดแทรก การให้ความคิดความอ่านของตนต่อการมองปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นลงไป ในเนื้อหาตามข้อเขียน พร้อมทั้งพยายามที่จะโน้มน้าวให้เกิดความเชื่อถือ และให้เห็นคล้อยตาม ตามข้อเขียนเหล่านั้น เช่นเดียวกับการใช้รูปแบบของการให้ข้อเสนอแนะ แบ่งแยกเป็นลักษณะ 2 ลักษณะ คือ

- ก. ในทิศทางเชิงลักษณะการสร้างข้อตำหนิ ตีเตือน
- ข. ในทิศทางเชิงลักษณะการสร้างข้อคิด

นอกจากนี้ยังมีการต่อต้านที่นอกเหนือไปจากข้อเขียนอีกลักษณะหนึ่งคือ การ์ตูน ในการต่อต้านลักษณะนี้เป็นการเสียดสีทางการเมือง สื่อมวลชนได้กระทำบทบาทนี้ด้วยวิธีการนำเสนอเป็นภาพการ์ตูนการเมือง (Political Cartoon) แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นที่สำคัญสู่สังคม โดยการต่อต้านความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน สังคมช่วงเวลานั้นโดยเฉพาะด้านการเมือง ลักษณะของการเขียนพาดพิงถึงนั้น ส่วนมากเขียนตาม เนื้อข่าว ที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นในวันต่อวัน ลักษณะและเนื้อหาอยู่ในทิศทางของการวิพากษ์การเมือง ที่หยิบยกเอาพฤติกรรมในทิศทางที่ไม่ถูกต้องชอบธรรม เพื่อหวังผลที่จะกระตุ้นให้ผู้ตกเป็นข่าว

ยกเลิกการปฏิบัติในแบบอย่างเช่นนั้นเสีย โดยมีการต่อต้านแอบแฝงซ่อนเร้น ในการตีความหมาย ด้วยโดยได้พบรูปแบบของการสื่อความหมายจากบทบาทนี้ อยู่ 2 ลักษณะ คือ

- ก. รูปแบบของการเสียดสีให้ความรู้สึกที่ "ต่อต้านอย่างแอบแฝง"
- ข. รูปแบบของการเสียดสีให้ความรู้สึกที่ "ต่อต้านอย่างตรงไปตรงมา"

3. บทบาทของการแสดงอำนาจความเป็นสื่อมวลชนต่อการสร้างภาพพจน์ของบุคคลต่าง ๆ

ในบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชน ในช่วงรัฐบาลของ พล.อ. สุจินดา ตามบทบาทนี้ พบว่า สื่อมวลชนมีลักษณะและเนื้อหาทางการเมืองอยู่ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกอยู่ในลักษณะเป็นผู้ให้ความสนับสนุน รูปแบบที่สอง อยู่ในลักษณะของผู้ทักท้วงและรูปแบบที่สามเป็นรูปแบบของการเป็นผู้ต่อต้าน ได้ผลสรุปถึงรูปแบบตามลักษณะเนื้อหาทางการเมืองที่ปรากฏเป็น 3 รูปแบบได้แก่

- 3.1. รูปแบบ การเป็นผู้ให้ความสนับสนุน
- 3.2. รูปแบบ การเป็นผู้ทักท้วง
- 3.3. รูปแบบ การเป็นผู้ต่อต้าน

4. บทบาทของการชักจูงให้ประชาชนเลิกการกระทำร่วมกัน

ในการแสดงออกซึ่งบทบาทนี้ สื่อมวลชนได้ทำการท้าทายอำนาจซึ่งกันและกัน มีการชูประเด็นทางการเมือง โดยการนำเสนอการชักจูง เพื่อให้ประชาชนผู้รับสาร ใช้ในการตัดสินใจต่อต้านโดยเป็นการใช้สถานการณ์ในการต่อสู้กับอำนาจ ตามกลุ่มพลังอำนาจอีกกลุ่มหนึ่งของสังคม คือ พลังอำนาจสื่อมวลชน

2. ด้านปัจจัยและเหตุผลของสื่อมวลชน

สำหรับปัจจัยและเหตุผล ที่เป็นตัวกำหนดบทบาทการให้ข่าวที่เกิดขึ้นกับประชาชน ด้วยการใช้วิถีขยายแง่มุมประเด็นของข่าวด้วยรูปแบบต่าง ๆ และการซ่อนความหมายในการรายงานข่าว มีคือ

2.1. สื่อมวลชนทำหน้าที่ให้คล้อยตามอารมณ์ ของประชาชน

2.2. เป็นการทำให้ประชาชน ต้องอยู่กับประชาชน

ส่วนในการ ที่ใช้รูปแบบของ การตั้งคำถามในเชิงขู่มเหยื่อ ที่เป็นรูปแบบที่พบในบทบาทนี้ ปัจจัยและเหตุผล ที่เป็นตัวกำหนดตามบทบาท คือ การเป็นตัวแทนที่ถามแทนประชาชน สำหรับในการใช้รูปแบบของ การตั้งคำถามในเชิงกระตุ้นการโต้แย้งแสดงเหตุผล มีปัจจัยและเหตุผลคือ การที่จะต้องค้นหาคำตอบ ในเรื่องที่น่าจะต่อเนื่อง กับ สิ่งที่คุณเหล่านั้นได้พูดออกไป และต้องการเนื้อหา งาน เนื้อหา ก็คือ สิ่งที่ประชาชนสนใจ

ส่วนรูปแบบของ การแต่งเติมสีสันลงในเนื้อข่าวของสื่อมวลชนและการคาดการณ์ต่อการมองในเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิด ตัวปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคือจากมุมมองของข่าวที่ผู้ทำการสื่อสารมวลชน ได้ทำการวิเคราะห์ที่จะนำเสนอแล้วให้เกิดความสนใจขึ้นมา รวมทั้งเป็นการส่งสัญญาณเตือนภัย และอีกรูปแบบ คือ การพาดหัวข่าวที่หวือหวา มีปัจจัยที่สำคัญคือ เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ประชาชนได้สนใจและซื้อผลผลิตของสื่อมวลชนที่ผลิตออกมา

สำหรับปัจจัยและเหตุผลที่เป็นตัวกำหนดบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชนในบทบาทของการแสดงอำนาจความเป็นสื่อมวลชนต่อการสร้างภาพพจน์ของบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ในรูปแบบของการสนับสนุน การหักท้วง และการเป็นผู้ต่อต้านคือ การตอบสนองต่อ ความต้องการของคนส่วนใหญ่สื่อมวลชนกระทำตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่

ส่วนปัจจัย และเหตุผลที่เป็นตัวกำหนดบทบาททางการเมืองในบทบาทของการต่อต้านชั้นนำประเด็นต่าง ๆ กับ บทบาทการชักจูงให้ประชาชนเลิกการกระทำร่วมกันนั้น ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคือ เป็นบทบาทที่ผู้ทำการสื่อสารมวลชนสามารถใช้ความคิดเห็นของตนเอง โน้มน้าวสอดใส่ลงไป ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของผู้ทำการสื่อสารมวลชนโดยเฉพาะ

สำหรับปัจจัยและเหตุผลที่เป็นตัวกำหนดบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชนในบทบาทของการต่อต้านชั้นนำจากภาพการ์ตูน คือ การทำให้คนสะอิด ทำให้คนอาย ทำให้คนขวยเขินที่จะทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีข้อจำกัดทางด้าน การเก็บรวบรวมข้อมูล ในด้านเนื้อหาของ สื่อวิทยุและโทรทัศน์ในช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ ที่นำไปสู่การจลาจล จึงได้ใช้การสอบถามเทียบเคียงกับผู้ที่ทำงานในสื่อหนังสือพิมพ์แทน เพื่อให้เห็นมุมมองจากบุคคลนอกที่มองสื่ออื่น ๆ อันจะได้ข้อคิดเห็นที่แตกต่างไปจากผู้ที่ทำงานในสื่อวิทยุและโทรทัศน์ เป็นผลให้การศึกษารื่องนี้ มีการได้ข้อมูลเฉพาะจากการสัมภาษณ์และใช้สื่อหนังสือพิมพ์เป็นหลัก ส่วนในการคัดเลือกบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเนื่องจากการตั้งคำถามในด้านปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการแสดงออกซึ่งบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชนด้วยการใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพียงคุณธงชัย ฅ.นคร เพียงบุคคลเดี๋ยวนั้น เพราะมีลักษณะของคำถามหลักที่จะนำไปสู่คำตอบในงานวิจัยนี้ มีทิศทางไปในทางที่อาจส่งผลเสียหายต่อสื่อมวลชนในภาพของการปฏิบัติหน้าที่และบทบาท ในลักษณะที่ไม่ให้ความเป็นธรรมแก่ฝ่ายสื่อมวลชนจากการตั้งคำถามเหล่านั้น ถึงสาเหตุที่สื่อมวลชนได้กระทำการต่อต้านชักนำขุแห่ทางการเมืองในครั้งนี้ ซึ่งคุณธงชัยซึ่งเป็นผู้ที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้ จึงได้เลือกเป็นบุคคลในสัมภาษณ์เพื่อหาคำตอบในงานวิจัยนี้เพียงบุคคลเดี๋ยวนั้นเป็นข้อจำกัดในการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในการวิจัยครั้งต่อไปนั้นควรจะศึกษาในงานเรื่องของความถูกต้องเที่ยงตรงของ ชาวจาก การนำเสนอของสื่อมวลชน ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยในงานของ การประเมิน เฉพาะลักษณะของตัวบทบาท ตัวรูปแบบ และตัวเนื้อหาที่แสดงออกในบทบาททางการเมือง โดยการใช้การตีความหมายในเนื้อหาที่ปรากฏเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องเที่ยงตรงของ ชาวที่สื่อมวลชนนำ มาเสนอให้แก่ประชาชนในสังคม ว่า จะมีความถูกต้องเที่ยงตรงอย่างไร ซึ่งถ้าได้นำมาวิจัยเพิ่มเติมจะทำให้การตีความหมายและงานวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

